

2^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΕΕΚΠΕ

15/17 Οκτωβρίου 2004 - Ουρανούπολη

ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ:

«Παγκοσμιοποίηση – Τοπική κοινότητα – Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ: Δρ. Ιωάννης Φύκαρης, Σχολικός Σύμβουλος 3^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πιερίας

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:

Παγκοσμιοποίηση, Κοινότητα, Περιβάλλον, Εκπαίδευση, Οικονομία, Ανάπτυξη, Συνεργασία, Παρέμβαση.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Βιβλιογραφική διερεύνηση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται η συσχέτιση του «παγκόσμιου» παράγοντα με τα δεδομένα του «τοπικού», στην προσπάθεια αναζήτησης των αιτιών δημιουργίας των περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στη σύγχρονη εποχή. Ταυτόχρονα, γίνεται αποδεκτή η παραδοχή ότι ο καλύτερος τρόπος προσέγγισης αυτών των προβλημάτων είναι ο χώρος της εκπαίδευσης, μέσω της οποίας κρίνεται αναγκαία η προώθηση της αειφόρου αντίληψης και δράσης, η οποία προβάλλει ως η κυρίαρχη δυναμική αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων, όχι ως μέσο και μέτρο καταστολής αλλά ως προϋπόθεση ορθολογικής διαχείρισης και συνετούς ατομικής στάσης και δράσης. Βασική επισήμανση αποτελεί ότι η αειφόρος αντίληψη ξεκινά από τον τοπικό χώρο, στον οποίο ζουν καθημερινά οι άνθρωποι και εκτείνεται περιφερειακά και παγκόσμια. Καταληκτικά, τονίζεται ότι η δρομολόγηση μιας βιώσιμης ανάπτυξης επιβάλλει μια σειρά ριζοσπαστικών αλλαγών στα πεδία της οικονομίας και της κοινωνίας. Για να επιτευχθούν οι αλλαγές αυτές καθοριστική είναι η διαφοροποίηση του σχολείου και η προώθηση διαμόρφωσης κριτικού πνεύματος, προκειμένου να αναπτυχθούν αισθήματα ήθους, διάθεση συνεργασίας/ επικοινωνίας/ σεβασμού και αναγνώρισης αξιών.

ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Επιδίωξη της εισήγησης αποτελεί να εντοπισθούν και να αναδειχθούν οι βασικές παράμετροι σύνδεσης της παγκοσμιότητας, της τοπικότητας και της εκπαίδευσης στη δημιουργία, αλλά ταυτόχρονα και στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα σε πνεύμα συνεργασίας, επικοινωνίας, αλληλοαποδοχής και αλληλοσεβασμού.

ΜΕΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Η παρούσα εργασία επιχειρεί τη βιβλιογραφική διερεύνηση των τριών βασικών αξόνων που διαπραγματεύεται, δηλαδή της Παγκοσμιοποίησης, της Τοπικής Κοινότητας και της Εκπαίδευσης. Ειδικότερα για την Εκπαίδευση βασική τοποθέτηση του συγγραφέα είναι ότι πρέπει να γίνεται αναφορά σε μια πολυδιάστατη εκπαιδευτική διαδικασία και όχι μεμονωμένα αναφορά για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ή Εκπαίδευση για την Αειφορία. Ο διαχωρισμός αυτός δημιουργεί φραγμούς από άλλα ευρύτερα πεδία δράσεων και ενεργειών, όπως: της τέχνης, των δεξιοτήτων, του αθλητισμού, της υγείας κλπ., τα οποία πολυποίκιλα συμβάλλουν στη

διαμόρφωση αξιών, στάσεων, αλλά και στην απόκτηση γνώσης, κριτικής ικανότητας, ευελιξίας στην αντιμετώπιση καταστάσεων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ:

Η έννοια της Παγκοσμιοποίησης υιοθετήθηκε από ευρύτερες κοινωνικές ομάδες, προκειμένου να εκφράσει τις εξελίξεις στην οικονομική και κοινωνική ζωή του πλανήτη, κυρίως εξαιτίας της ανάπτυξης της τεχνολογίας, η οποία συνετέλεσε στην ενοποίηση του πλανήτη και στην ουσιαστική κατάργηση του γεωγραφικού χώρου αλλά και την αποσύνδεση χώρου και χρόνου. Αυτή η νέα σχέση χώρου και χρόνου αποτελεί και το ειδοποιό στοιχείο της παγκοσμιοποίησης. Ταυτόχρονα, η Παγκοσμιοποίηση δημιούργησε μια σειρά αμφιβολιών και αμφισβητήσεων με κυρίαρχες τη μαζικοποίηση των ανθρώπων, την απόρριψη και φθορά των επιμέρους πολιτισμών, με την παράλληλη κατάρρευση των τοπικών κοινοτήτων αλλά και των περιβαλλοντικών συνθηκών, εξαιτίας της συνεχούς προσπάθειας του σύγχρονου ανθρώπου για αύξηση της παραγωγής προϊόντων και των οικονομικών κερδών.

Στο πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης η σύνδεση του τοπικού με το παγκόσμιο είναι άμεση και πλέον μακρινά συμβάντα επηρεάζουν άμεσα κατοίκους, οι οποίοι θεωρητικά από γεωγραφικής άποψης, βρίσκονται πολύ μακριά από τα τεκταινόμενα, ενώ την ίδια στιγμή αποφάσεις των τοπικών κοινοτήτων διαμορφώνουν μια γενικότερη οικονομική αλλά και κοινωνική πολιτική.

Το επιθυμητό είναι η επίτευξη της ισορροπίας, αλλά για να μπορέσει αυτό να γίνει εφικτό προϋποτίθενται κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, κυρίως όμως μια ολική προσέγγιση, όπου άνθρωπος και πλανήτης συναπαρτίζουν μια αναπόσπαστη ενότητα, όπου ο άνθρωπος παύει να είναι κυρίαρχος αλλά συνεταίρος στην πορεία της ζωής όλων των όντων. Στη βάση αυτή η οικολογική σκέψη δεν αποτελεί μια απλή συνειδητοποίηση της κρίσης του περιβάλλοντος αλλά αφετηρία για ευρύτερο μετασχηματισμό της σκέψης και της πρακτικής των ανθρώπων, η οποία να τείνει προς την ορθολογιστική διαχείριση των φυσικών πόρων και τη ταυτόχρονη μείωση των καταναλωτικών αναγκών. Είναι κρίσιμο, επομένως, να υπάρξει μια ταχύτερη πορεία προς την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία για να επιτευχθεί απαιτείται συντονισμός ενεργειών και δράσεων, που να υπερβαίνει κράτη, έθνη, φυλές και όποιες άλλες κοινωνικές διαφοροποιήσεις, διαμορφώνοντας παράλληλα ένα διαφοροποιημένο τρόπο σκέψης και δράσης. Χρειάζεται, τελικά, μια νέα εκπαιδευτική δυναμική, η οποία θα προωθεί τόσο τη γνώση όσο και την ευαισθητοποίηση για την πορεία του κόσμου.

Το σχολείο χρειάζεται να επαναπροσδιορίσει τους στόχους και τους προσανατολισμούς του, επιδιώκοντας τη διαμόρφωση ατόμων που να έχουν την ικανότητα να σκέπτονται σε βάθος και σε εύρος τις συνέπειες και τις επιπτώσεις των δράσεων και των ενεργειών τους.

Μια τέτοια εκπαίδευση στη συνολική της διάσταση και όχι κατά ανάγκη μια «περιβαλλοντική εκπαίδευση», έχει τη δυνατότητα να δώσει μια νέα προοπτική για ένα κόσμο ποιοτικότερο στο σύνολό του. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι μπορεί να λειτουργήσει ως «πανάκεια» στην επίλυση κάθε προβλήματος. Μπορεί όμως να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός κοινωνικού και περιβαλλοντικού πλαισίου, όπου θα κυριαρχεί ο σεβασμός, το μέτρο, το ήθος, η γνώση του περιεχομένου και η αποδοχή ή η απόρριψή του. Το σημείο αυτό δεν αποτελεί ευχολόγημα αλλά στόχο προς εκπλήρωση. Είναι, εν τέλει, μια ήπιας μορφής επανάσταση, η οποία θα ξεκινήσει από τους ρομαντικούς για να υλοποιηθεί από τους ρεαλιστές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αρ. C 138/21, 17-5-1993.
- Μελάς, Κ. (1999), Παγκοσμιοποίηση: Νέα φάση διεθνοποίησης της οικονομίας. Μύθοι και πραγματικότητα, Αθήνα.
- Ρουμελιώτης, Π. (1996), Η πορεία προς την παγκοσμιοποίηση. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για τον 21^ο αιώνα, Αθήνα.
- Φλογαΐτη, Ε. (1993), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αθήνα.
- Φύκαρης, Ι. (1998), Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη.
- Φύκαρης, Ι. (2002), Ο περιβάλλον κόσμος και η περιβαλλοντική εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη.
- Durkheim, E. (1981), Moral education, Cleone Free Press.
- Fielding, M. (2000), “Community, Philosophy and Education Policy: Against effectiveness ideology and the immiseration of contemporary schooling”, Journal Education Policy, Vol. 15, No 4, pp. 397-415.
- Fien, J. and Trainer, T. (1993), “Education for sustainability”, In Fien, J. (ed.): Environmental Education. A pathway to sustainability, Australia: Deakin University Press.
- Giddens, A. (1990), The consequences of modernity, Cambridge.
- Giddens, A. (1999), Πέραν της αριστεράς και της δεξιάς, μτφ. Στέφανος Ροζάνης, Αθήνα.
- Hajer, M. (1995), The politics of environmental discourse, Oxford: Claderon Press.
- Hirst, P. and Thompson, G. (1999), “Globalization. Frequently asked questions and some surprising answer:”, In Leisink, P. (ed): Globalization and labour relations, Northampton: Edward Elgar Press.
- Howley, C. (1988), “The small rural primary school:”, Journal Curriculum Studies, Vol. 20, No. 6, pp. 529-535.
- Joan, M. (1998), “ Environmental justice (local and global)”, In Jameson, F. and Miyoshi, M. (eds): The cultures of globalization, Duke: Duke University Press.
- Johnson, N. and Ching Li Wang (1997), Changing rural social systems. Adaptation and survival, Michigan: Michigan State University Press.
- Robertson, R. (1992), globalization, London:Sage Publications.
- Toennies, F. (1975), Community and Society, New York:Harperand Row.
- UNESCO, Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης, 8-12/12/1997.
- WCED (1987), Our common Future, Oxford: Oxford University Press.
- Wigginton, C. (1985), Sometimes a shining moment. The Foxfire experience, New York:Anchor Press.